

گفت‌وگو با مرتضی آتش‌زمزم، کارگردان دروغ‌های زیبا

جمعیت ۲۲ میلیونی

ریکشا و فیلمبرداری با سوپر استارها

شقایق عرفی نژاد

دروغ‌های زیبا، ساخته مرتضی آتش‌زمزم که در جشنواره فیلم امسال شرکت دارد، محصول ایران و بنگلادش است؛ فیلمی با بازی بازیگران مشهور بنگلادش که در این کشور تصویربرداری شده و احتمال دارد

به‌عنوان نماینده بنگلادش در اسکار حاضر باشد. فیلم درباره زن و شوهری است که مرد، راننده ریکشا یا سه‌چرخه مسافری است و زندگی‌شان به سختی پیش می‌رود. مرتضی آتش‌زمزم در این گفت‌وگو از سختی‌های کار در بنگلادش و ساخت فیلم در خارج از کشور گفته است.

درباره ایده ساخت فیلم دروغ‌های زیبا بگویید. چطور این فکر شکل گرفت؟

اولین باری که به بنگلادش رفتم، برای ساخت یک مستند بود، ولی از همان روزهای اول متوجه شدم این کشور به دلیل رنگ‌ها، جنب و جوش و فضای شهر که بسیار بکر و کمتر دیده شده است، فضای بسیار خوبی برای ساخت فیلم سینمایی دارد. از همان روزها می‌خواستیم این فیلم را بسازم و کم‌کم در سفرهای مختلف به کمک دوستانم مامی طلعشی که استاد ادبیات فارسی در بنگلادش است، فکر این فیلم کامل شد.

در بنگلادش به دلیل ترافیک عجیب و غریب، سه‌چرخه‌سواران که مسافر جابه‌جا می‌کنند، نقش مهمی در ترافیک شهر دارند. اگر این سه‌چرخه‌ها نباشند، رفت و آمد شهری واقعا با مشکل مواجه می‌شود. این را هم بگویم که دفعه‌های اولی که سوار این سه‌چرخه‌ها شدم، احساس بدی داشتم. چون فکر می‌کردم من راحت پشت سه‌چرخه نشسته‌ام و یک نفر دارد پا می‌زند. این مسئله، هم من را ناراحت می‌کرد و هم تحریک می‌کرد که زودتر قصه را پیش ببرم و فیلمم را بسازم. دیدم داستان دارد حول یکی از همین رانندگان سه‌چرخه شکل می‌گیرد که تعدادشان زیاد است و از قشر پایین جامعه هم هستند.

در مرحله ساخت چه چالش‌هایی داشتید؟ در کشوری خارج از ایران حتما چالش‌های زیادی داشته‌اید.

وسعت شهر داکا در بنگلادش به اندازه استان گیلان است، اما ۲۲ میلیون جمعیت دارد. هر جا که دور بین بگذارید، جمعیت می‌ایستند و تماشا می‌کنند. چون به شدت عاشق سینما هستند. بعضی مواقع فکر می‌کنم من چطور توانستم در آن شلوغی این فیلم را بسازم؟ آن هم با یک بازیگر خارجی و یک کودک ناشنوای ۴ ساله. این وضعیت واقعا سخت بود. ولی توانستم با یک گروه کوچک به شکل معجزه‌آسایی فیلم را بسازم. به هر حال من در ۲۰ کشور جهان از آفریقا، اروپا و آسیا کار کرده‌ام، خیلی از کشورها هم رفته و از جشنواره‌ها دیدن کرده‌ام، اما بنگلادش با همه اینها متفاوت است. دلیلش هم همان جمعیت زیاد است.

درباره بازیگران گفتید. این بازیگران، همگی بنگلادشی بودند و طبیعتا فارسی حرف نمی‌زدند. چطور می‌توانستید با هم ارتباط برقرار کنید. یکی از بازیگران تبار در مصاحبه گفته سینما زبان جهانی است و نیازی به حرف زدن یا کلمات نداشتیم. برای شما چطور بود؟

ما وقتی فیلم را با همان دوستی که گفتم استاد زبان

فارسی در بنگلادش است، با هم نوشتیم، آن را ترجمه کردیم و با بازیگران اصلی دورخوانی کردیم. من چند تافلیم از آنها دیدم و آنها فیلم‌های قبلی من را دیدند. از آنجایی هم که قرار بود بخش‌هایی از فیلم را به شکل پارتیزانی تصویربرداری کنیم، با ایرام فضلی که تصویربردار فیلم بود و چند نفر از بازیگران هماهنگ کردیم که چطور این کار را انجام دهیم. برای بازیگران غیر قابل هضم بود که بتوانیم در چنان جمعیتی وسط شهر کار کنیم. تصور کنید شب عید جلوی بازار تهران بخواهید با یک سوپر استار فیلمبرداری کنید. ما این کار را در بنگلادش که شلوغی‌اش همیشه مثل بازار تهران است، انجام دادیم. کار سختی بود، اما به قول همان دوستی که گفتید، زبان سینما جهانی است.

شما قبلا هم فیلم‌هایی را در پاکستان و لبنان ساخته‌اید. از این تولیدات مشترک بگویید.

بله. من در کشورهای مختلفی کار کرده‌ام. انجام اینطور کارهای بین‌المللی سخت است، مخصوصا به شکل مستقل با بودجه کم و گروه کوچک. من و ایرام فضلی ۹ تا از شهرهای خاورخاوند اصفهان را گشتیم، فیلم ساختیم و مستند کار کردیم. بنابراین کار کردن با بودجه کم و گروه کوچک را یاد گرفته‌ایم. خارج از کشور با این وضعیت دلار نمی‌شود با گروه بزرگ کار کرد. باید به شکل دلی کار کرد. در غیر این صورت کار پیش نمی‌رود.

گفته شده فیلم به‌عنوان نماینده بنگلادش در اسکار احتمالا حضور خواهد داشت. چرا از طرف ایران در اسکار حاضر نمی‌شود؟

من این گمانه‌زنی را در مطبوعات بنگلادش هم دیده‌ام. مردم بنگلادش سینما و مردم ما را دوست دارند. انتظارشان از فیلم ما هم بالاست، هم به خاطر سینمای ایران و هم چون سوپر استارشان در آن بازی می‌کند. هر چند جای بیشتر در سینمای هند مشغول است. ما هم شانس حضور در اسکار را کم نمی‌دانیم.

اکران عمومی فیلم چطور خواهد بود؟

این فیلم کار مشترک است و با دوستانمان در بنگلادش برنامهریزی‌مان برای اکران فیلم در عید فطر در بنگلادش است که مهم‌ترین زمان اکران در این کشور است. ما هم فوق‌ستاره بنگالی داریم و بعد هم امیدوارم با دوبله‌ای که آقای خسروشاهی انجام داده‌اند یک فیلم محترم قابل تحمل برای خاطر بازها در تهران داشته باشیم.

کوتاه‌تر از گزارش

چراغ جشنواره با «دروغ‌های زیبا» روشن شد

نخستین نشست جشنواره فیلم فجر به یاد مرحوم ایرج تقی‌پور، تقدیر از خانواده او پس از حضور سینماگرانی از بنگلادش برگزار شد. پنجشنبه ۲۱ بهمن ماه نشست پرسش و پاسخ فیلم «دروغ‌های زیبا» به کارگردانی مرتضی آتش‌زمزم در مرکز همایش‌های برج میلاد برگزار شد و ابتدا مجتبی امینی دبیر جشنواره با خوشامدگویی و ابراز امیدواری از اینکه از تماشای زحمت همکاران در سینما لذت ببریم، گفت: ۱۰ روز دور هم هستیم و دست‌به‌دست هم می‌دهیم تا لحظاتی خوب را ثبت کنیم. اگر در کار نکاتی بود و توقعاتی هست مهربانانه کنار هم برطرف می‌کنیم و بابت تأخیر در شروع اکران هم عذرخواهی می‌کنم. او در ادامه اشاره کرد که هر روز جشنواره به نام یک هنرمند در گذشته خواهد بود، سپس از خانواده مرحوم ایرج تقی‌پور دعوت کرد تا از آنها به یاد تهیه‌کننده فقید سینما تقدیر شود. مرتضی آتش‌زمزم هم با حضور در کنار خانواده، یک شال بنگالی را از طرف پروژه «دروغ‌های زیبا» هدیه کرد. سپس نشست پرسش و پاسخ فیلم «دروغ‌های زیبا» با حضور عوامل بنگلادشی فیلم آغاز شد که آتش‌زمزم درباره دلیل ساخته‌نشدن فیلم در ایران گفت: واقعیت امر این است که در ایران فیلم‌ساختن برای آدم مستقل سخت شده چون خیلی سخت و گران است و فقط گروه خاصی می‌توانند در ایران فیلم بسازند. من اهل تجربه هستم و درباره ناشنوایان هم با چند مورد آشنا و قصه آنها را شنیده‌ام.

او افزود: از روز اولی که وارد بنگلادش شدم رنگ و زندگی در این کشور در جریان بود و دوست داشتم یک قصه در آنجا بنویسم. این کشور کمتر دیده شده بود و ۱۸۰ میلیون جمعیت دارد ولی اندازه کردستان ما وسعت دارد. در شهر داکا مردم شب‌ها تا صبح کار می‌کنند و مانند شب‌های عید خودمان است. نخستین چیزی که همه در داکا با آن مواجه می‌شویم، سیستم حمل‌ونقل عمومی است. وقتی برای نخستین بار سوار سه‌چرخه حمل مسافر شدم حس خوبی نداشتم و گفتم که باید برای رانندگان آنها یک قصه بنویسم. در این مسیر ممیت الرشید (نویسنده) من را کمک کرد که ۴۰ فیلم از سینمای ایران را ترجمه کرده است. ممیت الرشید گفت: همیشه می‌گویم که ایران کشور دوم من است زیرا ۶ سال در ایران بوده‌ام و در اینجا نیز عمل قلب باز انجام داده‌ام یعنی از ایران قلب جدید گرفتم و همواره خودم را مدیون دوستان ایرانی و زبان فارسی می‌دانم. من هیچ‌وقت از ایران بدی ندیدم و خوشحالم که یک برادر به نام مرتضی آتش‌زمزم پیدا کردم. شما هم به بنگلادش تشریف بیاورید و امیدوارم کارهای مشترک بیشتری داشته باشیم.

روزنامه چهل و دومین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر

42nd
FAJR INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL
جمعه ۱۱ بهمن ۱۴۰۲ - شماره ۲